

ARTICOLE

**NORMA JURIDICĂ ȘI NORMA SPORTIVĂ. APĂRARE ÎN ZONĂ
SAU MARCAJ OM LA OM?**

DOI:10.24193/SUBBjur.62(2017).4.10

Published Online: 2017-12-20

Published Print: 2017-12-30

Septimiu Ioan PUȚ*

Abstract: The legal norm and sports rule. Defence in the Area or Man to Man Marking Drill?
Sports rules and regulations are developed and set up by sports federations with the fundamental objective of organizing sports championships. These rules are similar to common rules of law, from the perspective of the conduct they impose, they general, voluntary and impersonal character and formal typology. Thus, mere statutory specification of some obligations or sanctions would be useless, insofar as decisions on participants in sports competitions would be based only on recommendation rules, without being accompanied by a minimum of coercion. However, sporting rules are imposed on the addressees and are perceived by them as imperative rules, because the idea of sports affiliation to a federation or professional league automatically and necessarily implies the unconditional recognition of the normative power that these organizations usually develop. The mechanism of operation of the system leads to the conclusion that sports rules acquire a true normative character.

Keywords: *normative character, imperative, sport competition, federal power, sports law.*

1. Contextualizare

La primul pas în labirintul normativ ne întâmpină un triplu stereotip: normele juridice constituie suportul normativ al „ordinii de drept” în societate; normele de drept constituie elementul fundamental al sistemului dreptului; normele juridice sunt componenta emancipată și formalizată a normelor sociale.

Trăsăturile normelor juridice sunt arhi-cunoscute, dar, în context, merită reiterate. Normele juridice au caracter general, imperativ și impersonal, caracter volitiv, determină apariția unor raporturi sau relații sociale, care altfel nu ar apărea în sfera relațiilor sociale, pot să reglementeze apariția, modificarea sau stingerea unor raporturi juridice, se pot realiza doar trecând prin conștiința subiectelor de drept, au o aplicare imediată, directă, continuă, necondiționată, între limitele temporale ale intrării lor în vigoare și încetării acțiunii lor în timp și reglementează raporturi de alteritate între subiecte sociale devenite juridice.

Se pune problema în ce măsură normele non-juridice pot completa textura labirintului normativ? Aceasta pentru că alături de normele juridice, în categoria laxă a normelor sociale mai sunt incluse norme morale, etice, estetice, religioase, economice, politice, ecologice, sanitare, sportive ș.a. Toate aceste norme, ca orice normă socială în general, au ca finalitate reglementarea (normarea) conduitei și acțiunilor umane în ansamblul unor tipuri de raporturi sociale specifice. La fel ca norma de drept, orice altă normă socială reclamă existența unor subiecte, urmărește să inducă destinatarilor impersonali o conduită tip logică¹, operând la un nivel ridicat de generalizare.

Fiind o specie a normelor sociale, normele juridice rămân în interacțiune cu celelalte categorii de norme sociale. Această inter-relaționare este sursa unor posibile dispute de domienialitate.

2. Profilul normelor sportive

Spre deosebire de normele juridice, normele sportive sunt elaborate și instituite de către federațiile de profil și au ca obiectiv principal organizarea competițiilor sportive. „Normele care provin de la mișcarea sportivă se raportează la un obiectiv unic: acela de a organiza competiții, adică de a face posibile și efective existența și desfășurarea lor”². Organizarea competițiilor sportive implică toate aspectele care sunt legate de competiție. Fiecare participant la competiție, indiferent pe ce palier ierarhic se situează își asumă obligația de a respecta normele conținute de statutele și regulamentele care reglementează respectiva competiție. Mai mult, participanții au obligația de a respecta autoritatea organizatorului, dar și deciziile unilaterale luate de către acesta.

Din perspectiva conduitei pe care le impun, a caracterului general, volitiv, impersonal și chiar a tipologiei formale, acestea sunt asemănătoare unor norme de drept veritabile. Astfel, simpla vehiculare statutară a unor obligații sau sancțiuni ar fi inutilă în măsura în care deciziile privind participanții la competițiile sportive ar fi bazate doar pe norme permissive sau de recomandare, fără a fi însoțite de o minimă coerciție reală. Dar, normele sportive se impun destinatarilor și sunt receptate de către aceștia ca norme imperative pentru că ideea afilierii sportive (la o federație sau ligă profesionistă) implică în mod automat și necesar recunoașterea necondiționată a puterii normative care le elaborează. Astfel, mecanismul de funcționare a sistemului conduce la concluzia că normele sportive dobândesc un veritabil caracter imperativ.

2.1. Imperativitatea normelor sportive

Participarea la competiții implică, înainte de toate, o manifestare de voință, un angajament ferm privind respectarea normelor sportive, acesta fiind sensul afilierii și al licențierii sportive. În ordine logică, nerespectarea normelor sportive antrenează aplicarea sancțiunilor disciplinare pe care subiectele sportive trebuie să le accepte.

Deținătorul unei licențe și gruparea sportivă afiliată acceptă să se spună ansamblului regulilor aplicabile competițiilor la care s-au angajat. Diferenții participanți la competițiile federale sunt ținute să acționeze conform prescripțiilor enunțate în textul regulamentelor sportive edictate de către federațiile care își impun astfel voința unilaterală. Nerespectarea prescripțiilor statutare sau regulamentare îi expune astfel pe participanți sancțiunilor instituite de către federațiile sportive, unele dintre acestea putând însemna inclusiv excluderea din competiția sportivă, ceea ce ar trebui să-i responsabilizeze pe participanții la competiție.

De exemplu, art. 18 din Statutul F.R.F. din anul 2014, nepublicat oficial, prevede: „membrii afiliați la FRF au obligația să respecte statutul, regulamentul, directivele și deciziile F.I.F.A., U.E.F.A., F.R.F. în orice moment (...)”.

Totodată, Regulamentul disciplinar al FRF din anul 2016, nepublicat oficial, stabilește abaterile de la statutul și regulamentele F.R.F., determină sancțiunile aplicabile, reglementează organizarea și funcționarea organismelor responsabile cu luarea deciziilor și procedura de soluționare a cauzelor disciplinare. Articolul 12 din Regulamentul disciplinar prevede cinci sancțiuni aplicabile persoanelor fizice și juridice: a) avertisment; b) mustrarea; c) penalitate sportivă; d) restituirea distincțiilor; e) munca în folosul fotbalului.

Astfel, nerespectarea condițiilor statutare de desfășurare a competițiilor sportive conduce la aplicarea sancțiunilor persoanelor fizice sau juridice vinovate.

Conformarea față de actele de aplicare a sancțiunilor disciplinare nu este negociabilă. Puterea de a impune sancțiunile disciplinare aparține structurii asociative care organizează competiția sportivă, care fie este chiar federația sportivă, fie este o entitate căreia i-a fost acordată această prerogativă prin intermediul federației sportive respective.

2.2. Normele sportive - produsul normativ al federațiilor

Normele adoptate de către federații sunt expresia unei puteri normative. Federația de profil este cea care organizează competiții sportive pe ramuri sportive. Într-această competență intră și puterea de a edicta reguli de desfășurare a competițiilor sportive. Între legislația comună și desfășurarea efectivă a unei activități sportive sau a unei competiții sportive, recunoaștem pe un nivel intermediar facultatea federativă de reglementare. Excluzând cadrul general-principial, problematica menținerii ordinii publice, chestiunea medicinei sportive, a dopingului, dreptul obiectiv nu pare a fi interesat de reglementarea resorturilor interne ale mișcării sportive, recunoscându-i implicit puterea de a-și edicta propriile reguli. Toate celelalte aspecte țin de problematica specifică fenomenului sportiv și se impun a fi rezolvate normativ unitar în interiorul mișcării sportive.

Puterea federației este o putere de reprezentare care corespunde voinței generale de la baza piramidei organizatorice, dată de către asociații sportive, cluburi sportive și ligi profesioniste pentru asigurarea finalității obiectului normelor sportive de a stabili organizarea competițiilor în conformitate cu reguli adecvate, corespunzător elaborate, anterior debutului competițional.

Puterea federativă reprezintă voința unilaterală a autorităților federale și, în acord cu mecanismele și procedurile normative generale, produce efecte independent de eventualul consimțământ al destinatarilor normelor sportive.

Din perspectiva tipologiei, a obiectului de reglementare, a opozabilității și efectelor produse, regulile sportive prezintă caracteristicile asemănătoare unor reguli juridice. „Această putere a federațiilor sportive se aseamănă, prin atributele sale, cu aceea care aparține în mod obișnuit exercitării prerogativelor de putere publică. Ea este astfel expresia a ceea ce am putea numi „puterea publică federală”³, care legitimează suveranitatea federațiilor asupra disciplinelor lor și fondează recunoașterea unei specificități în organizarea și funcționarea sistemului sportiv. Într-un cuvânt, puterea federală stă la bază unui sistem juridic complet și diferit de cel al statelor: sistemul juridic sportiv”⁴.

Din perspectiva forurilor de reglementare federativă, funcția de reglementare îi revine adunării generale constituite din totalitatea membrilor afiliați. Astfel, potrivit art. 28.1 din Statutul F.R.F., nepublicat oficial: „Adunarea Generală este organul suprem și deliberativ al F.R.F.” Conform art. 12.1 din Statutul F.R.B.: „Adunarea Generală este organul suprem legislativ al F.R.B., alcătuit din totalitatea membrilor săi”. Potrivit art. 23 alin.1 al Statutului F.R.T.: „Adunarea Generală este organul legislativ al F.R.T. și, în consecință autoritatea supremă”. Adunările generale, ca entități reprezentative ale disciplinei sportive, elaborează reguli de completare și modificare a normativității sportive inițiale.

3. Reglementarea publică a sportului

Am mai spus-o și o repetăm: lupta dintre dreptul subiectiv și dreptul obiectiv simbolizează esența dreptului⁵. Lupta dintre „privat” și „public” reprezintă continuarea permanentizată a acestei dispute într-un al registru (superior) și marchează simbolic supremația „publicului”: interes, ordine, normă, față de „privat”: interes, ordine, normă! Norma sportivă, ca normă privată nu poate refuza această superioritate!

Deși inițial sportul reprezenta o afacere pur privată care se organiza în mod independent, ulterior acesta a devenit o activitate de interes public care actualmente implică pe lângă necesitatea reglementării juridice și un calendar de politici publice naționale sau chiar locale de dezvoltare în plan sportiv⁶. În prima etapă a dezvoltării mișcării sportive dreptul pozitiv nu era interesat să reglementeze etatic, public, unitar acest domeniu social vizând derularea relațiilor sportive și a competițiilor sportive în sine, dar astăzi reglementarea sportului se realizează și prin norme juridice garantate la nevoie prin forța coercitivă a statului. Aceste norme juridice au rolul de a fixa limitele în care normele sportive își pot căuta identitatea și își pot atinge finalitatea.

La fel ca și în România, exceptând decalajul temporal de vreo treizeci de ani, și în etalonul juridic și sursa de inspirație a sistemului de drept românesc în general – Franța, reglementarea publică a sportului a fost mai întâi izolată, secvențială. Totuși, în dreptul pozitiv francez actual, totalitatea textelor normative privind activitățile fizice și sportive este

reunită în Codul sportului intrat în vigoare „în 2006, în ceea ce privește partea legislativă și partea reglementară, în 2007 când vorbim de decrete, apoi în 2008 pentru ordinele ministeriale. Codul sportului desăvârșește o producție normativă care nu a încetat să se amplifice de-a lungul timpului”⁷.

Codul Sportului din Franța este clivajat pe patru „cărți” care reglementează „organizarea activităților fizice și sportive” (cartea I), „actanții sportului” (cartea a II-a), „practica sportivă” (cartea a III-a) și „dispozițiile diverse” (cartea a IV-a). Chiar dacă aparent sunt reunite sub un singur titlu substanțial, normele juridice aplicabile mișcării sportive franceze continuă să existe și dincolo de dispozițiile codului, dovada fiind chiar actele normative speciale care au intrat în vigoare după activarea normelor juridice ale codului.

În România, perspectiva de reglementare etatică este departe de a fi unitară. În cronologia normativă putem observa reglementarea sacadată a domeniului sportiv. Există mai multe reglementări legislative disparate care comunică prea puțin sistemic. Mai mult, se pare că ar lipsi însăși viziunea legislativă. Un exemplu adecvat ar putea fi acela că *Legea nr. 69/2000 a educației fizice și sportului*⁸, legea fundamentală a domeniului, a fost modificată de la intrarea în vigoare și până în prezent de peste 20 de ori și, paradoxal, de fiecare dată neinspirat!

Potrivit art. 1 și 2 din *Legea nr. 69/2000* aceasta „reglementează organizarea și funcționarea sistemului național de educație fizică și sport în România”, acestea fiind „activități de interes național sprijinite de stat”. Mai mult, legea prevede că: „prin educație fizică și sport se înțelege toate formele de activitate fizică menite, printr-o participare organizată sau independentă, să exprime sau să amelioreze condiția fizică și confortul spiritual, să stabilească relații sociale civilizate și să conducă la obținerea de rezultate în competiții de orice nivel”.

Ca domenialitate, *Legea nr. 69/2000* vizează normarea cadrului legal de desfășurare a competițiilor sportive și de practicare a educației fizice. În acest context, *Legea* reglementează: educația fizică și sportul școlar și universitar, educația fizică militară și profesională, sportul pentru toți (ultra-amator), sportul de performanță, structurile administrației pentru sport, direcțiile pentru tineret și sport județene, respectiv a municipiului București, Comitetul Olimpic Român, structurile sportive asociative, asociațiile sportive, cluburi sportive, asociațiile județene și ale municipiului București pe ramuri de sport, federațiile sportive naționale, ligile profesioniste, dispoziții comune privind: autoritatea disciplinară, exercitarea supravegherii și controlului, cercetarea științifică în domeniul educației fizice și sportului, controlul și asistenta medicală în domeniul educației fizice și sportului, formarea și perfecționarea specialiștilor din domeniul educației fizice și sportului, protecția socială a sportivilor de performanță, finanțarea activității sportive, baza materială pentru activitatea sportivă, prevenirea violenței în sport și lupta împotriva dopajului.

*Legea nr. 551/2004 privind organizarea și funcționarea Comisiei Naționale de Disciplină Sportivă*⁹ reglementează organizarea și funcționează Comisiei pe lângă Agenția Națională pentru Sport ca organ deliberativ, fără personalitate juridică, independent în exercitarea atribuțiilor jurisdicționale date prin lege în competența sa. Potrivit dispozițiilor art. 2 din

lege, Comisia „este competentă să soluționeze recursul formulat împotriva hotărârilor definitive pronunțate, prin epuizarea căilor de atac, de comisiile interne de disciplină sau de alte organisme cu atribuții disciplinare, care sunt organizate și funcționează în cadrul federațiilor sportive naționale, asociațiilor județene și ale municipiului București, pe ramuri de sport, al ligilor profesionale și Comitetului Olimpic Român, precum și a căilor de atac formulate împotriva hotărârilor Comisiei Naționale de Acțiune împotriva Violenței în Sport”. Potrivit alin. (3), „atribuțiile Comisiei prevăzute la alin. (1) și (2) se exercită numai dacă o parte interesată optează pentru această jurisdicție. Calea de atac se poate introduce în termen de 15 zile de la comunicarea hotărârii”.

Un alt act normativ aparent colateral fenomenului sportiv, dar extrem de important pentru asigurarea condițiilor egale de competitivitate sportivă îl constituie *Legea nr. 227/2006 privind prevenirea și combaterea dopajului în sport*¹⁰. Legea nr. 227/2006, în acord cu denumirea, urmărește prevenirea și combaterea dopajului în sport într-un context extrem de controversat în care, mai ales la nivel internațional, s-a ajuns la utilizarea anabolizantelor, narcoticelor, transfuziilor de sânge sau chiar la doping genetic. În esență, legea reglementează organizarea activității anti-doping la nivel național, stabilește substanțele interzise sau metodele interzise care constituie încălcări ale reglementărilor anti-doping, instituie o responsabilitate directă a sportivului în legătură cu conținutul probei sale biologice, stabilește condițiile testării anti-doping, în competiție și în afara competiției, instituind din această perspectivă o reală procedură de urmat.

Prin *Legea nr. 4/2008 privind prevenirea și combaterea violenței cu ocazia competițiilor și a jocurilor sportive*¹¹ se situează în art. 2 că: „Organizatorii competițiilor și jocurilor sportive și forțele de ordine angrenate au obligația de a asigura protecția și siguranța spectatorilor, sportivilor și oficialilor și de a lua măsuri pentru prevenirea și înlăturarea oricăror incidente ce se pot produce pe traseele de afluire/defluidare și în interiorul arenelor sportive, înainte, pe timpul și după terminarea competiției sau a jocului sportiv”. Pentru realizarea dezideratului de organizare și desfășurare a activității de asigurare a ordinii și siguranței sunt instituite atât obligații ale organizatorului de competiții sau de jocuri sportive, cât și ale spectatorilor. De ex., prin art. 7 al legii s-au stabilit normativ care sunt categoriile de competiții sportive: competiții sportive fără grad de risc, cu grad scăzut, mediu sau ridicat de risc. Dintre acestea, doar competițiile cu grad mediu sau ridicat de risc reclamă prezenta jandarmilor.

Criza acută de previzibilitate normativă și coerență administrativă nu a ocolit finanțarea sportului din România. Pentru că auditorii publici externi ai Camerelor Curții de Conturi a României „interpretau” diferit legislația pozitivă incidentă a fost nevoie ca într-un prim pas spre normalitate și unitate de reglementare să fie elaborată *O.G. nr. 38/2017 privind modificarea și completarea Legii educației fizice și sportului nr. 69/2000*.¹²

Odată cu modificarea art. 18 din *Legea nr. 69/2000*, se statuează prin alin. (3) că: „Autoritățile administrației publice locale pot aloca sume pentru finanțarea activității potrivit alin. (1) și (2) în limita a maximum 5% din bugetul aprobat”. Abia acum, după șaptesprezece ani de la intrarea în vigoare, *Legea nr. 69/2000* a fost completată într-un mod inspirat, care să contribuie la dezvoltarea mișcării sportive din România. Această reglementare reprezintă pentru

sport perfuzia normativă vitală, fără de care acesta se îndrepta spre moarte clinică. Oricum, problematica finanțării sportului este una complexă, în general, punându-se problema încadrării, transparentizării și chiar plafonării sumelor de bani primite de către sportivi sau echipe sportive de la guverne, autorități publice regionale sau locale, respectiv organizații sportive internaționale sau naționale, în funcție și de competițiile sportive la care participă.¹³ Spre exemplu, în Franța există o demarcație netă între finanțarea sportului amator și finanțarea sportului profesionist¹⁴.

Prin O.G. nr. 38/2017 privind modificarea și completarea Legii educației fizice și sportului nr. 69/2000 s-a introdus și *contractul de activitate sportivă*, definit ca și „convenția încheiată pentru o durată determinată între structurile sportive și participanții la activitatea sportivă prevăzuți la art. 67¹ alin. (1) lit. a) - c), care are ca obiect desfășurarea unei activități cu caracter sportiv”. Din perspectivă fiscală, se precizează că „veniturile realizate din Contractul de activitate sportivă se încadrează în categoria veniturilor din activități independente prevăzute de Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.”

4. Autonomia relativă a dreptului sportului

Mișcarea sportivă este susceptibilă să fie reglementată atât de un drept etatic, cât și de un drept supra-etatic: regional, continental sau internațional. Spre exemplu, avem un drept european care, mai mult sau mai puțin, apare interesat de reglementarea acestui domeniu special, dar avem și o multitudine de instrumente internaționale emanând de la ONU sau UNESCO și care pretind „vocația universalității”. În ceea ce privește dreptul etatic, acesta este dreptul comun (intern), în raport cu ceea ce reprezintă dreptul sportului (intern) ca ansamblu de norme juridice care reglementează raporturi juridice privind organizarea competițiilor sportive. Dreptul special al sportului este fundamentat în mare parte pe normele sportive, pe norme asociative, norme private care vizează desfășurarea competiției sportive, preluate, transformate și instituționalizate în norme de drept de către legiuitorul etatic. Tocmai de aceea se apreciază justificat că dreptul etatizat al sportului este puternic influențat de competiția sportivă. În doctrina franceză se arată că principiile generale ale dreptului sportului sunt: „*fair-play*-ul, echitatea sportivă, egalitatea între competitori, integritatea, sinceritatea și echilibrul competițional”¹⁵.

Dispozițiile actelor normative care reglementează activitatea sportivă exclusiv sau inclusiv constituie „dreptul sportului”. Relația acestui drept special cu dreptul comun este asemănătoare cu relația dreptului cutumiar cu dreptul normat, adică acționează pe o nișă permisă de către dreptul comun¹⁶. În mod logic și juridic, dreptul sportului nu are cum să-și fie suficient lui însuși, în sensul că și din punct de vedere material și procedural va trebui să se completeze cu instituțiile juridice comune. Pe de altă parte, se pune întrebarea „care este impactul acestui drept special asupra autonomiei mișcării sportive și a libertății sale de a edicta propriile reguli?”¹⁷

4.1. Relația dintre Dreptul sportului și dreptul comun

Linia de demarcație între Dreptul sportului și dreptul comun nu este una clară. Se naște o controversă în legătură cu aplicabilitatea normelor de drept comun în materie de sport. Existența unui drept special nu înseamnă îndepărtarea, *ipso facto*, de la dreptul comun. Potrivit regulii elementare de Teoria dreptului, acesta rămâne cu vocația de a se aplica atunci când situația vizată nu intră în câmpul de atracție al dispozițiilor normative speciale.

Legislația sportului este una derogatorie de la dreptul comun, în considerarea particularităților activității în materie sportivă; în schimb, dreptul comun tinde să se impună atunci când exercitarea activității sportive nu prezintă prin ea însăși vreo particularitate. Cu alte cuvinte, dreptul special se aplică situațiilor care relevă specificitatea materiei; în afara acestei specificități, nicio rațiune nu se opune aplicării dreptului comun. Astfel, de exemplu, vânzarea de produse derivate, alimentare sau non-alimentare sau locul unei loje într-un stadion sunt supuse regimului general al contractelor. La fel, contractele de muncă ale sportivilor țin în mod normal de Codul muncii, în afară de derogările pe care respectivul cod însuși sau textele speciale le autorizează, cu scopul de a lua în considerare particularitățile profesiei de sportiv¹⁸.

Nu de puține ori apare problema identificării regimului aplicabil unei fapte juridice sau chiar unui act juridic. Sigur că în interiorul federațiilor principiul este acela al aplicării regulilor speciale de Dreptul sportului, deși extrăgând federațiile din propriul fief, ele însele constituie subiecte tipice în contenciosul administrativ. Pe de altă parte, chiar în România, până în 2015 când s-au stabilit criteriile fiscale privind desfășurarea activităților independente¹⁹ s-au utilizat în paralel atât convențiile (civile) sportive, cât și contractele individuale de muncă pentru același tip de relație contractuală, cu toate că statutul special al sportivilor salariați presupune existența unui regulament federal în care să fie stabilite general criteriile neechivoce.

Fixarea domeniului normei sportive²⁰ în raport cu cea juridică rămâne încă un subiect deschis, susceptibil să facă obiectul unor pertractări viitoare.

4.2. Autonomia regulilor federative

Autoritatea federativă și puterea normativă a regulii sportive se pot impune persoanelor afiliate, iar nerespectarea acestora este susceptibilă de a fi sancționată. După cum s-a exemplificat în doctrina de specialitate, „în august 2005, Federația Franceză de Echitație (FFE) și-a văzut retrase acreditarea și delegarea de care beneficia, fiindcă a refuzat să se conformeze obligațiilor statutare impuse de texte. Aceste decizii au avut drept consecință privarea acestei prestigioase federații de puterea de a organiza concursuri de echitație și de a face selecții în vederea probelor internaționale. Federația Franceză de Echitație nu a putut recupera acreditarea și delegarea, în 2006, decât resemnându-se să adopte statute conforme cu legea”²¹.

Acest exemplu este dovada subordonării principiale a normelor sportive dreptului etatizat. Această subordonare nu este specifică doar normei sportive, ci este una comună, care vizează și norma economică, politică, ecologică, sanitară ș.a. Pentru a explica raporturile normei etatizate cu norma sportivă, împrumutăm un concept creat de către Curtea Constituțională odată cu integrarea euro-atlantică a României prin care se redefinea suveranitatea națională, acela de „relativizare”. Din această dublă subordonare a normei edictate de mișcarea sportivă la dreptul special al sportului și, în definitiv, la dreptul comun, tragem concluzia relativității libertății de elaborare a normelor sportive.

Cu toate acestea, mișcarea sportivă rămâne în mare parte „competentă” să reglementeze atât substanțial, cât și procedural. Din punct de vedere procedural, federațiile sportive au instituit proceduri jurisdicționale interne apte să soluționeze totalitatea litigiilor disciplinare și chiar non-disciplinare care pot apărea în desfășurarea competiției sportive. Organigrama jurisdicțională federativă este una complexă, comisiile de fond sau apel oferă garanții procedurale similare celor oferite de normele procedurale comune pozitive, iar orice tentativă de sustragerea de la activarea justiției private federative poate atrage sancțiuni drastice, până chiar la excluderea din competiția sportivă. Evident că nici perspectiva jurisdicțională nu este perfect autonomă, pentru că unele litigii fie, potrivit legii²², fie prin dezvoltarea propriu-zisă a litigiului²³ sau chiar pentru obținerea investirii privind executarea hotărârii unui tribunal sportiv²⁴ vor fi aduse în fața jurisdicțiilor comune.

Chiar dacă pare greu de crezut, funcționarea în plan internațional a sportului poate influența legislația pozitivă națională. Regimul de afiliere la federația internațională supune membrii comunității sportive la respectarea normelor sportive internaționale. Se poate ajunge în situații în care norma sportivă prevalează asupra normei etatice. Astfel, în fotbal, agenții sportivi trebuie să fie în posesia licenței emise de F.I.F.A., care le permite să exercite profesia față de ansamblul cluburilor și jucătorilor din lumea întreagă. Numai că dacă vor să desfășoare această activitate în Franța, vor fi ținuți să respecte dispozițiile Codului Sportului referitoare la agenți, trebuind să fie, în orice situație, titularii unei licențe de „agent F.I.F.A.”. Se poate întâmpla chiar ca legea națională contrară să cedeze în fața „legii sportive”, care, indiferent de palierul unde activează, rămâne o reglementare privată. Astfel, orașele care candidează la organizarea Jocurilor Olimpice trebuie să garanteze că legislația națională va respecta Carta Olimpică, la nevoie, modificând legislația națională. La fel, în 1998, pentru a obține dreptul de a organiza „Grand Prix”-ul Franței la Formula 1, Franța a trebuit să modifice anumite dispoziții ale legii din 16 iulie 1984, în concordanță cu exigențele F.I.A.²⁵

Această prevalență izolată a normei private sportive asupra normei publice etatizate dovedește totuși puterea normativității sportive.

4.3. Raportul dintre Dreptul european și normele sportive

În ceea ce privește raportul dintre norma sportivă și norma europeană, lucrurile sunt parțial neclare. Aceasta și pentru că obiectivul central al creării Comunității Economice Europene a fost constituirea pieței comune realizabilă pe pilonul celor patru libertăți economice fundamentale, iar nu acela de a aduce în câmpul de atracție al reglementării comunitare și alte domenii sau subdomenii de interes, periferice din perspectiva funcției economice îndeplinite.

Mai mult, mișcarea sportivă europeană, la fel ca și mișcarea sportivă națională, nu a dorit să se situeze în zona de acțiune a dreptului european, preferând să-și autodetermine competențele de organizare a competițiilor sportive. Orice imixtiune a legiuitorului european echivala cu o spoliere a prerogativelor organismelor sportive. Totuși, din perspectivă normativă, Dreptul Uniunii Europene reglementează raporturile din materia sportivă ca oricare altă activitate aptă să intre în sfera sa de reglementare.

Exceptând intervențiile punctuale și neesențiale în ansamblu ale Comisiei, Curții de Justiție de la Luxemburg i-a revenit misiunea de a statua în legătură cu compatibilizarea celor două planuri și de a stabili jurisprudențial un raport între normele comunitare și normele care organizau mișcarea sportivă. Sesizată prin mecanismul întrebării preliminare, instanța supremă europeană a avut posibilitatea să se pronunțe în numeroase litigii care vizau aplicarea dreptului european în materie sportivă.

Deși se consideră că prin afacerea *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association și alții/Bosman și alții*²⁶, CJUE a statuat cu privire la raportul între cele două planuri, în realitate prin Hotărârea din afacerea *Gaetano Donà c. Mario Mantero*²⁷, CJUE a decis neechivoc, de mult timp, că legislația CE trebuie aplicată în sportul profesionist, dacă activitatea sportivă constituie o activitate economică. Această concluzie este reafirmată de către Curte într-o altă cauză mai veche, *Walrave și Koch/Association Union Cycliste Internationale și alții*²⁸.

Totuși, prin hotărârea din afacerea *Bosman*, CJUE a confirmat regulă inițială potrivit căreia dreptul comunitar se aplică în materie de sport, exceptând situațiile particulare. De exemplu, regulamentele federale naționale sau cele elaborate de U.E.F.A. care limitează numărul de fotbaliști profesioniști străini admiși să participe la competiții, resortisanți ai Comunității europene sau care au intrat legal pe teritoriul acesteia și urmează să-și schimbe clubul angajator, sunt discriminatorii și contrare dreptului Uniunii Europene²⁹.

Concluziv, federația sportivă (poate) deține forță normativă în limitele pe care dreptul pozitiv național sau european i le recunoaște explicit sau implicit. *Fair-play*-ul normativ sportiv nu poate depăși bariera pozitivismului juridic. Așa cum laitmotivul normei de drept îl reprezintă ideea de echitate, laitmotivul normei sportive îl reprezintă ideea de *fair-play*. Aceasta străbate reglementarea și se transformă în finalitatea ei intimă.

* Asist. univ. dr., Facultatea de Drept a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, septimiuput@law.ubbcluj.ro.

¹ S-a afirmat că legea, „în sensul său cel mai general, este descrierea unei relații necesare între o ipoteză și consecința sa”. J.-L. Bergel, *Theorie generale du droit*, 5^e edition, Dalloz, 2012, p. 44.

² G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *Droit du Sport*, Presses Universitaires de France, Paris, 2012, p. 21.

³ A se vedea G. Simon, *Puissance sportive et ordre juridique etatique*, Paris, LGDJ, „Biblioteque de droit public”, 1990, p. 156, apud G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *op.cit.*, p. 30.

⁴ G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *op.cit.*, p. 30.

⁵ *Particularities of the Game between Law and Rights*, în *Lucrarea Conferinței Internaționale "Probleme actuale de teoria dreptului și drept comparat"*, Ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2012, p. 434.

- ⁶ A se vedea cazul Ungariei care a stabilit un set de politici naționale în materie de sport pentru cinci sporturi în care sportivii maghiari au avut cele mai mari performanțe: fotbal, handbal, baschet, hochei pe gheață și polo.
- ⁷ G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *op.cit.*, p. 41.
- ⁸ Publicată în Monitorul Oficial cu numărul 200 din data de 9 mai 2000.
- ⁹ Publicată în Monitorul Oficial cu numărul 1161 din data de 8 decembrie 2004.
- ¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial cu numărul 518 din data de 15 iunie 2006.
- ¹¹ Publicată în Monitorul Oficial cu numărul 24 din data de 11 ianuarie 2008.
- ¹² Publicată în Monitorul Oficial cu numărul 403 din data de 29 mai 2017. În preambulul Ordonanței aflate în discuție se justifică necesitatea reglementării: „Structurile sportive de drept public organizate ca servicii în cadrul administrației publice locale nu pot încheia raporturi juridice specifice activității sportive cu sportivii de performanță în condițiile actuale reglementate de Legea nr. 69/2000, cu modificările și completările ulterioare, motivat de faptul că actualul cadru legislativ a condus/conduce la confuzii și interpretări diferite din partea organelor de control și există riscul real al blocării activității sportive de performanță cu efecte negative imediate atât în plan sportiv, cât și sociale. Astfel, organele de control au constatat o lipsă profundă de coerență între dispozițiile legale prevăzute de Legea nr. 69/2000, cu modificările și completările ulterioare, pe de o parte, și dispozițiile din Legea nr. 273/2006, cu modificările și completările ulterioare, pe de altă parte, situație care a condus la emiterea unor decizii de imputare a sumelor alocate desfășurării activității sportive, organizate la nivel de administrație publică locală, context în care, la rândul său, aceasta se află în situația de a nu mai finanța activitatea sportivă în lipsa unui cadru legal coerent”. Această situație a reclamat intervenția normativă de urgență pentru asigurarea unei minime finanțări a activității sportive de către administrația publică locală.
- ¹³ A se vedea K. Tetlak, *Taxation of International Sportsmen*, IBFD Doctoral Series, Volume 30, p. 113.
- ¹⁴ A se vedea Fr. Buy, J-M. Marmayou, D. Poracchia, F. Rizzo, *Droit du sport*, 3^e edition L.G.D.J. Paris, 2012, pp. 99-100.
- ¹⁵ Fr. Buy, J-M. Marmayou, D. Poracchia, F. Rizzo, *op.cit.* p. 158.
- ¹⁶ A se vedea Gh. Mihai, *Fundamentele dreptului. Teoria izvoarelor dreptului obiectiv*, vol. III, Ed. All Beck, București 2004, p. 206.
- ¹⁷ G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *op.cit.*, p. 48.
- ¹⁸ G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *op.cit.*, p. 49.
- ¹⁹ Potrivit art. 7 pct. 3 al Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal publicată în Monitorul Oficial cu numărul 688 din data de 10 septembrie 2015, pentru ca o activitate să fie considerată independentă din punct de vedere fiscal trebuie să fie îndeplinite cel puțin patru dintre cele șapte criterii legale.
- ²⁰ În legătură cu originea privată și devenirea normei sportive a se vedea Fr. Buy, J-M. Marmayou, D. Poracchia, F. Rizzo, *op.cit.*, pp. 133-137.
- ²¹ G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *op.cit.*, p. 50.
- ²² Potrivit art. 2 alin. (5) al Legii nr. 551/2004 privind organizarea și funcționarea Comisiei Naționale de Disciplină Sportivă: „Hotărârile pronunțate pot fi atacate la Secția de contencios administrativ a Tribunalului București, în termen de 15 zile de la comunicare”.
- ²³ Părțile nemulțumite după soluționarea litigiului de către comisiile federale interne sau Tribunalul de Arbitraj Sportiv au totuși posibilitatea de a se adresa instanței comune competente.
- ²⁴ Hotărârile de *exequatur* (recunoașterea hotărârilor străine) pentru deciziile TAS.
- ²⁵ A se vedea G. Simon, C. Chaussard, Ph. Icard, D. Jacotot, C. de La Mardiere, V. Thomas, *op.cit.*, p.51.
- ²⁶ C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463.
- ²⁷ C-13/76, ECLI:EU:C:1976:115.
- ²⁸ C-36/74, ECLI:EU:C:1974:140.
- ²⁹ A se vedea de exemplu afacerea C-265/03, Igor Simutenkov, ECLI:EU:C:2005:213.